

Lokale initiatieven

Overall in Europa hebben ook de lokale overheden zich op het energie- en klimaatbeleid geworpen. Onlangs kon het EU Covenant of Mayors zijn duizendste lid begroeten. Ook Nederlandse overheden melden zich. Wat mogen we hiervan verwachten?

Door
Pieter Boot

In 2007 tekenden het Rijk en de VNG een klimaatakkoord waarin inspanningsverplichtingen werden aangegeven om een concrete bijdrage aan de reductie van broeikasgasemissies te leveren. Dit is met vaart opgepakt. Een indicatie daarvoor, is dat op een schaal van 0 tot 25 voor inspanning

in zake klimaatbeleid de gemiddelde score in 2007 10,5 bedroeg, tegen 15,2 in 2009. Er wordt daarbij gekeken naar de mate waarin de gemeentelijke organisatie ernaar streeft klimaatneutraal te zijn, er besparingsactiviteiten in de gebouwde omgeving worden gestimuleerd, duurzame energie wordt bevorderd, klimaatschade door het verkeer en vervoer wordt verminderd en het financiële beheer klimaatvriendelijk wordt geregeld. Deze beleidsinspanning wordt ondersteund door VROM met de Subsidieregeling lokale initiatieven (SLOK), waarvoor in 2008 eerst 37 miljoen was uitgetrokken die later

met 12 miljoen werd aangevuld. Gemeenten en provincies konden tot september 2009 hierop een beroep doen.

Andere landen hebben een veel sterkere traditie van lokaal beleid. Bekend zijn de Franse en Duitse steden die al decennialang geïntegreerd openbaar vervoer aanbieden (bussen, trams, lokale treinen in een enkele hand), de Deense regio's die al 25 jaar geleden geïntegreerde warmtenetten aanlegden en Zweedse steden die lokaal aanbod van biomassa benutten. Omdat de beslissingsbevoegdheid van Nederlandse steden en provincies veel geringer is dan in deze voorbeelden zal het vrijwel onmogelijk zijn dit soort successen te evenaren. Toch zien we enkele interessante aanzetten tot beleidsvernieuwing.

Het begint vaak met een concrete lokale doelstelling tot emissiereductie, waarbij gezocht wordt naar eigen instrumenten om deze vorm te geven en gemeenten ook zelf investeren. Heel Nederlands is uiteraard dat samenwerking met andere partners (woningcorporaties, ICT-bedrijven; zie het voorbeeld van Amsterdam in de vorige Energie Nederland) daarbij voorop staat. Wij doen het samen. Soms gaat dat gepaard met de oprichting van een eigen (duurzaam) energiebedrijf, omdat de bestaande ondernemingen niet actief genoeg geacht worden. We bevinden ons op dit moment nog in de fase van onderzoek hoe deze bedrijven gaan opereren en worden voorzien van verschillende business cases. In andere gevallen zoekt men het liever in langdurige allianties met bestaande, kapitaalkrachtige partners. Heel interessant is de aanvraag van de provincie Utrecht

om een verdergaande regelgevende bevoegdheid te krijgen inzake energieneutraal bouwen. In Duitsland hebben steden die allang en doen ze zo ervaringen op die later landelijk gehanteerd kunnen worden, bijvoorbeeld door eerder dan landelijk te eisen dat nieuwbouw tot energiepassieve huizen leidt. In deze benadering past ook het 'Energiebesparingsfonds' vanuit het Stimuleringsfonds Nederlandse Gemeenten dat leningen ten behoeve van meer energieefficiënte gebouwen tegen lagere dan marktrente kan verstrekken.

Aanleiding van de lokale activiteit – vooral bij verduurzaming van het verkeer - is vaak de noodzaak de lokale luchtkwaliteit te verbeteren. Zo'n directe eigen baat is natuurlijk een grote drijfveer. Waar die ontbreekt, kan een lokale overheid juist ook een sterk remmende invloed uitoefenen. Barendrecht

is daarvan het duidelijkste voorbeeld.

Nederland loopt bepaald niet voorop in het lokale beleid. Dat biedt de mogelijkheid veel van anderen te leren. Als er ook werkelijk van benchmarking sprake is, proeftuinen en lokale variëteit worden toegestaan, we niet bang zijn om te vallen en weer op te staan – dus van fouten te leren – zou het gezamenlijk leren de grootste opbrengst kunnen zijn. Dat vraagt vertrouwen van het Rijk in wat lokale overheden doen, maar ook bereidheid om leerervaringen te delen. De Nederlandse aanpak is traditioneel een centrale, dus als zo'n vernieuwing ook echt mogelijk zou zijn, mogen we gerust van een doorbraak spreken. ■

Pieter Boot is verbonden aan het Energie Centrum Nederland en het Clingendael International Energy Programme.